

**Ўзбекистон Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси
Республика кенгаши ва Ўзбекистон Республика Ер ресурслари, геодезия,
картография ва давлат кадастри давлат қўмитаси ўртасида
ижтимоий-иқтисодий масалаларга оид 2018-2020 йиллар учун**

ТАРМОҚ КЕЛИШУВИ

I. УМУМИЙ БЎЛИМ.

Ўзбекистон Республикаси Ер ресурслари, геодезия, картография ва давлат кадастри давлат қўмитаси (бундан буён-«Қўмита») ва Ўзбекистон Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Республика кенгаши (бундан буён - «Республика кенгаши») кейинги ўринларда «Тарафлар» деб аталади.

I. Тарафлар:

- Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва Республика қонун ҳужжатларига амал қилиб;
- Ўзбекистон Республикаси Президентининг мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлан-тиришга оид стратегик кўрсатмаларини ижро учун қабул қилиб;
- Бош Келишувнинг ҳамма ҳуқуқий қонун-қоидаларига риоя қилиб;
- Фуқароларнинг ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоясини, мустақил Ўзбекистон манфаатларини биринчи ўринга қўйиб;
- Ходимлар ва иш берувчиларнинг меҳнатга оид ҳуқуқлари ва ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ҳимоясини таъминлаш, жамиятда ижтимоий тотувлик ва барқарорликни сақлаб туриш ишларида амалий ҳамкорликни йўлга қўйиш учун ижтимоий шериклик тамойилини амалга ошира бориб;
- Ижтимоий-иқтисодий масалалар хусусида келишиб, сиёсат олиб боришнинг умумий принципларини белгилаб берувчи ҳамда, шартлари тизимдаги барча ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқлари ва имтиёзларининг энг қуйи даражасини кафолатловчи мазкур тармоқ келишувини туздилар (бундан буён- «келишув») ва ўз зиммаларига қуйидаги йўналишлар бўйича мажбуриятлар оладилар:

1. Келишув Қўмита тасарруфидаги барча ташкилот ва корхоналарнинг раҳбарларига ҳамда шу жамоаларнинг барча ходимлари ва касаба уюшмаси қўмитасига ҳам татбиқ этилади. Шунингдек, барча ташкилот ва корхоналарнинг иш берувчилари билан касаба уюшма қўмиталари ўртасида тузиладиган жамоа шартномалари учун асос бўлади.

2. Ушбу тармоқ келишуви асосида тасарруфдаги ташкилотлардаги муддати ўтган жамоа шартномалари март ойдан кечикмай тузилади ва имзоланади.

3. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 9-моддасига мувофиқ, касаба уюшма ташкилотлари меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ва меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларига риоя этилишини текшириш ҳамда назорат қилишни амалга оширадилар.

4. Қўмита Республика кенгаши билан ҳамкорликда тизимдаги раҳбарлар, кадрлар бўлими мутахассислари, ҳуқуқшунослар ҳамда касаба уюшмаси қўмитаси раислари учун тизимли равишда меҳнат қонунчилигини бузилишларини олдини олиш ва меҳнат муносабатларини тартибга солиш масалаларида ўқув-семинарлар ташкил қилади.

5. Тарафлар долзарб ижтимоий-иқтисодий масалаларни муҳокама қилиш учун касаба уюшмаси фаоллари ва Қўмита вакиллари билан давра суҳбатлари ташкил қилади.

6. Тарафлар касаба уюшмалари ва иш берувчилар бирлашмаларининг қонуний ҳуқуқларига риоя этиш, уларнинг қонун ҳужжатлари билан белгилаб қўйилган тартибда тузилишига ва фаолият юритишига тўсқинлик қилмайдилар.

7. Халқаро Меҳнат Ташкилотининг “Меҳнатқашлар вакиллари тўғрисида”ги 135-Конвенциясига, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 1995 йил 18 декабрда 196 рақам билан рўхатга олинган “Меҳнат муҳофазаси бўйича вакил ҳақида

Низом”нинг 12-бандига биноан ходимларнинг куйидаги тоифалари мазкур келишув мақсадларида Меҳнаткашлар вакиллари деб эътироф этиладилар ва ҳамкорлик қиладилар:

- а) сайлаб қўйиладиган касаба уюшма органлари аъзолари;
- б) меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакиллар;
- в) меҳнат низолари комиссиясининг аъзолари.

8. Тарафлар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг 2017 йил 4 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига ва халқаро меҳнат стандартларига мувофиқ фуқароларнинг кафолатланган меҳнат ҳуқуқларини таъминлашга доир чора - тадбирларни кучайтириш тўғрисида”ги Қарори ижросини сўзсиз таъминлайдилар.

9. Қўмита Республика кенгаши билан ҳамкорликда тасарруфидаги ташкилотлар раҳбарияти билан касаба уюшмаси қўмиталари ўртасида жамоа шартномалари тузилишида амалий ёрдам кўрсатади, уларнинг бандларига ходимларнинг касбий, ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ва интеллектуал манфаатларини ҳимоя қилишнинг энг долзарб масалаларнинг киритилишига эришади ҳамда бажарилишини назорат қилади.

10. Тарафлар касаба уюшмаси аъзолик бадалларини ходимнинг ёзма розилиги билан (МК 164-модда) бухгалтерия орқали пул ўтказиш йўли билан тегишли касаба уюшма қўмитаси ҳисоб рақамига ўтказиш тартибини сақлаб қолишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайдилар.

11. Тарафлар тизимдаги ташкилотлар учун ижтимоий-иқтисодий ҳимоя ва меҳнат муҳофазаси бўйича ишлаб чиқилган меъёрий ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлашда ҳамкорлик қилади.

12. Қўмита ва тасарруфдаги ташкилотлар Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 24-моддасида белгилаб берилган “Иш берувчини ходимларнинг вакиллик органлари олдидаги мажбурияти” талабларига тўлиқ риоя этади.

13. Қўмита «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонунга биноан жойларда касаба уюшма қўмиталарининг фаолият кўрсатиши учун иш берувчилар томонидан шароит яратиб берилишини таъминлайди.

14. Қўмита ҳамда унинг тасарруфидаги ташкилотлар ходимларини аттестациядан ўтказиш комиссияси таркибига касаба уюшмаси вакили киритилади.

15. Қўмита тасарруфидаги ташкилотларда ходимларнинг ижтимоий - иқтисодий, ҳуқуқий масалаларига оид қарорлар қабул қиладиган коллегиял органлар таркибига касаба уюшмаси қўмитаси раиси киритилади.

16. Қўмита ва унинг тасарруфидаги ташкилотларда ходимларни янги ишга қабул қилиш жараёнида уларни дастлаб касаба уюшмаси қўмитасида танишув суҳбатидан ўтиши йўлга қўйилади.

17. Қўмита ва унинг тасарруфидаги ташкилотларда иш берувчилар асосий ишдан озод этилган касаба уюшмаси қўмитаси раиси учун зарур иш шароитларини яратади, кабинет ва керакли жиҳозлар билан таъминлайди, шунингдек, касаба уюшмаси ишларини бажариши учун кўпроқ имконият яратиб беради.

18. Тизимда “Ишонч” телефонлари ва виртуал қабулхоналар тармоғини кенгайтириш орқали ижтимоий-меҳнат масалалари юзасидан аҳоли билан қайта алоқа механизмининг янада такомиллаштириш ишлари олиб борилади.

19. Қўмита тизимидаги ташкилотларда Халқаро меҳнат ташкилотининг асословчи конвенцияларига риоя этилишига доир чоралар тизими ҳар йили таҳлил қилинади.

20. Тизим ташкилотларида илмий асосланган меҳнат меъёрларини ишлаб чиқиш учун шарт-шароит яратиш орали меъёрий негизни ривожлантириш ишлари давом эттирилади. Тизимдаги иш берувчилар томонидан Халқаро меҳнат ташкилотининг «Бирлашмалар эркинлиги ва касаба уюшмаларига бирлашиш ҳуқуқини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги 87-сонли конвенциясига мувофиқ, ташкилотларда ходимлар вакилларининг эркин фаолият кўрсатиши учун барча шароитлар яратилади.

II. МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ, БАНДЛИК КАФОЛАТЛАРИ

21. Ижтимоий шериклик тамойили асосида фаолият олиб боришда меҳнат шартномасининг мазмуни, уни тузиш ва бекор қилиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодекси билан белгиланишини, меҳнат конунчилигига кўра мазкур келишув ва

жамоа шартномаларида белгиланган ходимнинг ҳуқуқлари ва кафолатлари даражасини пасайтирадиган меҳнат шартномаси ҳақиқий ҳисобланмаслиги ва қўлланиши мумкин эмаслигини эътиборга олинади.

22. Касаба уюшмаси органларига сайланган ва асосий ишидан озод этилмаган ходимларга интизомий жазо беришга, улар билан тузилган меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишга, шунингдек вакиллик органлари таркибига сайланган ходимлар билан

меҳнатга оид муносабатларни уларнинг сайлаб қўйиладиган лавозимдаги ваколоти тугатилгандан кейин икки йил давомида иш берувчининг ташаббуси билан маҳаллий меҳнат органининг олдиндан розилигини олмай туриб бекор қилишга йўл қўйилмайди (МК 25-моддаси).

23. Тарафлар жамоа шартномаларини тузиш пайтида ходимлар учун белгиланадиган ижтимоий кафолатларни ушбу Келишувда белгиланганидан кам бўлмаслигини таъминлайди.

24. Ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқ ва манфаатларига дахлдор касаба уюшмаси тақдимномасини Иш берувчи 10 кун муддат ичида кўриб чиқиб, натижаси ҳақида унга хабар беради.

25. Иш берувчи томонидан ходим билан меҳнат шартномасини тузиш пайтида, уни (имзо билан) ташкилотнинг Низоми, жамоа шартномаси, ички меҳнат тартиби қоидалари, ходимнинг меҳнат функциясига тааллуқли ҳаракатдаги бошқа локал норматив ҳужжатлар билан таништиради ҳамда меҳнат шартномасида кўзда тутилган меъёрларни жамоа шартномасида мавжуд меъёрлар билан ҳамоҳанглигини таъминлайди (таътил, иш вақти масалалари).

26. Иш берувчининг ташаббуси билан ходимни бошқа ишга ўтказиш муддатининг чегарасини 60 кундан ошмайдиган қилиб белгилайди. Шунингдек меҳнатга тўланадиган ҳақнинг аниқ миқдорларини, ҳамда ишлаб чиқариш зарурияти деб ҳисобланадиган ҳолатларни жамоа шартномаларига киритилади.

27. Иш берувчи ходимларни оммавий равишда ишдан озод этиш эҳтимоли тўғрисида ўз вақтида, лекин камида икки ой олдин тегишли касаба уюшмаси органига ахборот тақдим этади ва ишдан озод этиш оқибатларини енгиллаштиришга қаратилган маслаҳатли ишларни амалга оширади. Иш берувчи, шунингдек камида икки ой олдин ҳар бир ходимнинг касби, мутахассислиги, малакаси ва меҳнат ҳақи миқдорини кўрсатган ҳолда, бўлажак ишдан озод қилиш тўғрисидаги маълумотларни маҳаллий меҳнат органига ҳам маълум қилиши шарт (МК 102 модда).

28. Ташкилот ходимларининг рўйхатдаги сонидан камида 30 фоизининг бир вақтнинг ўзида ишдан озод этилиши ходимларнинг оммавий равишда ишдан озод этилиши деб ҳисобланади.

29. Иш берувчи юридик шахсларнинг тугатилиши ва қайта ташкил этилиши натижасида бўшатиладиган ходимларнинг қонуний ҳуқуқларига риоя этилиши, уларни қайта ўқитилиши, малакасини оширилиши ва ишга жойлаштирилишини таъминлайди.

30. Ходимларнинг меҳнат шартномасини касаба уюшмаси кўмитасининг олдиндан розилигини олмай туриб иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишга йўл қўйилмайди. Меҳнат шартномаси:

- корхона тугатилиши муносабати билан;

- корхона раҳбари билан тузилган шартномани Меҳнат кодекси 100 - моддасининг иккинчи қисмида назарда тутилган асослардан бирига кўра;

- Меҳнат кодекси 100 - моддасининг олтинчи қисмига кўра, яъни корхона раҳбари, унинг ўринбосарлари, бош бухгалтер билан, корхонада бош бухгалтер лавозими бўлмаган тақдирда эса, бош бухгалтер вазифасини амалга оширувчи ходим билан тузилган меҳнат шартномаси мулкдорнинг алмашиши сабабли иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилинган тақдирда касаба уюшмаси кўмитасининг розилигини олиш талаб этилмайди.

31. Меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилишга розилик сўраб киритилган тақдимнома касаба уюшмаси кўмитасида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши Раёсатининг 2016 йил 19 апрелдаги 2-11-сонли қарори билан тасдиқланган “Касаба уюшмаси органида иш берувчининг тақдимномасини кўриб чиқиш тартиби” асосида кўриб чиқилиши таъминланади.

32. Ходимларни аттестациядан ўтказишдан камида 2 ой олдин ходимлар огоҳлантирилади, камида 1 ой олдин тахминий саволлар билан таништиришни назарда тутувчи қоидалар, шунингдек аттестациядан ўтказиш тартиби тўғрисидаги Низом тармоқ касаба уюшмаси Республика кенгаши билан келишиб тасдиқланади.

33. Тармоқда янги иш ўринларини ташкил этиш ва аҳолини бандлигини таъминлаш Дастурларини ишлаб чиқиш, Дастурда ижтимоий ҳимояга муҳтож шахсларни ишга жойлаштиришга эътиборни қаратиш ва бажариш бўйича тизимли чора-тадбирлар амалга оширилишини таъминлаб бориш ишлари амалга оширилади.

III. ИШ ВАҚТИ ВА ДАМ ОЛИШ ВАҚТИ

34. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексига мувофиқ, тизимда иш ҳафтасининг кўйидаги муддатлари қабул қилинади:

а) нормал меҳнат шароитларидаги ишларда банд бўлган ходимлар учун – ҳафтасига 40 соат;

б) 16 ёшдан 18 ёшгача бўлган ходимлар учун – ҳафтасига 36 соат;

в) I ва II-гурӯх ногирони бўлган ходимлар учун – ҳафтасига 36 соат;

г) 3 ёшгача боласи бор аёллар учун – ҳафтасига 35 соат.

35. Иш кунининг бошланиш ва тугаш вақти ички меҳнат тартиби қоидаларида белгилаб қўйилади.

36. Иш берувчининг фармойиши ёки буйруғи бўйича ишлаб чиқариш заруриятларидан келиб чиққан ҳолда айрим ходимларни дам олиш ва байрам кунлари ишга жалб этишга, жамоа шартномасида белгиланган асослар бўйича ўрнатилган тартибда йўл қўйилади.

37. Ходимга йиллик асосий таътилни олиш ҳуқуқини берадиган иш стажини ҳисоблаб чиқариш, таътиллارни бериш вақти бўйича имтиёзлар, таътиллار учун ҳақ тўлаш Меҳнат кодексининг 142, 144, 148-моддалари талабларига кўшимча равишда, жамоа шартномалари ва бошқа локал ҳужжатларда белгиланган тартибда амалга оширилади.

38. Ҳар йилги асосий ва кўшимча ҳақ тўланадиган меҳнат таътили жадалини иш берувчи томонидан касаба уюшмаси кўмитаси билан келишган ҳолда, календар йил бошланишидан икки ҳафта илгари ташкилотнинг меъёрли ишлаши ва ходимларнинг дам олишлари учун қулай шароит яратиш мақсадида тасдиқлайди.

39. Меҳнат таътилини бўлиб бериш, қисман бериш, бошқа муддатга тўлиқ ёки қисман кўчириш ҳамда меҳнат таътилидан чақириб олишни иш берувчи томонидан фақат ходимнинг розилиги билан амалга оширади.

40. Ходимларга қўйидаги ҳолларда ҳақ тўланадиган кўшимча таътиллари берилади:

- фарзанд туғилганида отага икки иш куни;
- оила қуриш муносабати билан уч иш куни;
- яқин қариндошларининг дафн маросимига уч иш куни.

41. Яқин қариндошлар деб: ходимнинг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари, ўғил ва қизлари, турмуш ўртоғи, шунингдек турмуш ўртоғининг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари ҳисобланадилар.

42. Ходимнинг аризасига биноан унга иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътил берилиши мумкин, унинг муддати ходим билан иш берувчи ўртасидаги келишувга биноан белгиланади, лекин у ўн икки ойлик давр мобайнида жами уч ойдан ортиқ бўлмаслиги керак.

43. Қуйидаги ходимларга уларнинг хоҳишига кўра, иш ҳақи сақланмаган ҳолда муқаррар тартибда таътил берилади:

- 1941-1945 йиллардаги уруш қатнашчиларига ва имтиёзлари жиҳатидан уларга тенглаштирилган шахсларга - ҳар йили ўн тўрт календарь кунга қадар;
- ишлаётган I ва II гуруҳ ногиронларига - ҳар йили ўн тўрт календарь кунга қадар;
- икки ёшдан уч ёшгача бўлган болани парвариш қилаётган аёлларга (МК 234-модда);
- ўн икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ болани тарбиялаётган ёки ўн олти ёшга тўлмаган ногирон боласи бор аёлларга, ҳар йили ўн тўрт календарь кундан кам бўлмаган (МК 232-модда).

44. Бундан ташқари, бетоб оила аъзосини парваришлаётган шахсларга, ишлаётган пенсионерларга уларнинг илтимосига кўра муддати ходим билан иш берувчи ўртасидаги келишувга биноан иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътил берилади.

IV. МЕХНАТГА ҲАҚ ТЎЛАШ, КАФОЛАТЛИ ТЎЛОВЛАР ВА КОМПЕНСАЦИЯ ТЎЛОВЛАРИ

45. Иш берувчи тизимида меҳнатга ҳақ тўлаш, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган Ягона тариф сеткасига кўра амалга оширилади. Ягона тариф сеткаси бошланғич разряди сифатида биринчи разряд белгиланади ва амалдаги тариф коэффициентлари, шунингдек тариф ставкаларини энг кам иш ҳақидан келиб чиққан ҳолда белгилаш тартиби сақлаб қолинади. Иш ҳақининг кафолатланган энг кам миқдорига оғишмай риоя қилиниши таъминланади.

46. Ходимларнинг лавозим маошлари Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар ва ижтимоий нафақалар миқдорини ошириш тўғрисида»ги Фармонига асосан белгиланган тартибда ошириб борилади.

47. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 161-моддаси асосида меҳнатга ҳақ тўлашнинг ҳар ярим ойда бир мартадан кам бўлмаслиги ва иш ҳақини ўз вақтида тўланиши учун муассаса раҳбари шахсан жавобгар ҳисобланади.

48. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 19 мартдаги 88-сонли «Иш ҳақи ўз вақтида тўланишига доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорининг бажарилишини таъминлаш мақсадида тизимдаги муассасаларда иш ҳақининг ҳамда стипендияларнинг ўз вақтида ва тўлиқ берилиши учун иш берувчи шахсан жавобгар ҳисобланади. Мазкур меъёр барча жамоа шартномаларига киритилади.

49. Қарздорлик мавжуд бўлган ҳолларда Ўзбекистон қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг 2014 йил 19 апрелдаги 16-15 сонли Раёсат қарори билан “Ўзбекистон қасаба уюшмалари Федерацияси тизимидаги қасаба уюшма органлари томонидан иш ҳақи ўз вақтида тўланиши устидан жамоатчилик назоратини олиб бориш тартиби”га кўра иш олиб борилади.

50. Бир неча касбда (лавозимда) ишлаганлик, ўриндошлик асосида ишлаганлик учун, хизмат кўрсатиш доираси кенгайганлиги, бажариладиган ишлар ҳажми ортганлиги учун ходимларнинг меҳнат ҳақи миқдори меҳнат шартномаси тарафлари ўртасидаги келишувга кўра белгиланади (МК-160-модда).

51. Ходим меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ бўлмаган сабабларга кўра вафот этганда унинг оиласига моддий ёрдам кўрсатилиши жамоа шартномаларида белгилаб кўйилади.

52. Кўмита тасарруфидаги ташкилотларда ходимларга қиш мавсумига тайёргарлик кўришлари учун ижтимоий қўллаб-қувватлаш мақсадида, кишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиб олиш учун моддий ёрдам тегишли касаба уюшмаси органи таклифига биноан тўланади.

53. Жамоа шартномаларида белгиланадиган барча турдаги моддий ёрдамлар бериш ходимларнинг шахсий аризалари асосида (кишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиб олиш учун бериладиган моддий ёрдам бундан мустасно), ташкилотнинг молиявий ҳолатидан келиб чиққан ҳолда, буйруқ билан расмийлаштирилиб, амалга оширилади. Шунингдек, ушбу моддий ёрдамларни

тўлашда ташкилотлар раҳбарлари томонидан ҳар бир моддий ёрдам тури бўйича асословчи ҳужжатлар, яъни гувоҳномалар нусхалари, тиббиёт муассасаларидан олинган касалликни тасдиқловчи ҳужжатлар, бахтсиз ходисани тасдиқловчи далолатнома нусхалари олиниши зарур.

54. Иш вазифасини бажараётган пайтда ходимнинг соғлиғига шикаст етказилганлиги ёки унинг вафоти муносабати билан иш берувчи бир йўла бериладиган нафақа тўлайди. Бунда ходимнинг соғлиғига шикаст етказилганлиги муносабати билан бир йўла бериладиган нафақанинг миқдори жабрланувчининг йиллик ўртача иш ҳақидан, ходимнинг вафоти муносабати билан бир йўла бериладиган нафақанинг миқдори, марҳумнинг олти йиллик ўртача иш ҳақидан кам бўлиши мумкин эмас (Меҳнат кодексининг 194-моддаси).

55. Иш берувчи ишлаётган аёлларга ҳомиладорлик ва туғиш нафақалар бўйича тўловларни тўлашни кафолатлайди.

56. Ўзбекистон Республикаси ичидаги хизмат сафарлари учун тўланиладиган компенсациялар “Ўзбекистон Республикаси бўйлаб хизмат сафарлари тўғрисида”ги Йўриқномага ҳамда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 171-моддасига асосан куйидагиларни ўз ичига олади:

- йўл кира харажатлари норматив асосида;
- Ўзбекистон Республикасида белгиланган энг кам иш ҳақига нисбатан мутаносиб равишда 10 фоиздан кам бўлмаган миқдорда суткалик харажатлар;
- доимий турар жойидан бошқа жойда яшаш, шу жумладан уй-жой ижараси билан боғлиқ харажатлар;
- ходим томонидан Иш берувчининг рухсати ёки розилиги билан қилинган бошқа харажатлар.

57. Кўчиб юриш билан боғлиқ бўлган ишларда, бошқа жойдаги ишга кўчиб борганда, шунингдек ўзига тегишли мол-мулкдан фойдаланганда ходимнинг қилган харажатлари иш берувчи томонидан Меҳнат кодексининг 172 ва 173-моддаларига асосан жамоа шартномаларида кўрсатилган тартибда ва миқдорда қоплаб берилади.

58. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонунида белгиланган барча имтиёзлар яратиб берилади.

59. Ходимларга иш тақсмоти, фаолиятидаги ютуқлар учун берилиши режалаштирилган устама пул ва қўшимча ҳақларни тасдиқлашда касаба уюшмаси кўмиталари вакиллариининг иштироки таъминланади.

60. Иш берувчининг кўрсатмасига биноан иш берувчи ва меҳнат жамоаси манфаатларига доир вазифаларни бажариш (малака ошириш, хизмат сафарида бўлиш, тиббий кўрикдан ўтиш, навбатчилик, дарслар ўтказиш ва бошқа турли тадбирларда катнашиш) мақсадида ходим ўз асосий ишидан озод этилади. Агарда юқорида кўрсатилган тадбирлар иш вақтида ўтказилса, бу ҳолда ходимнинг ўртача иш ҳақи сақланиб қолинади - мазкур тадбирлар ишдан ташқари вақтда ўтказилса, ходимга сарф қилинган вақтига мутаносиб равишда ҳақ тўланади ёки қўшимча дам олиш вақти берилади.

61. Жамоа шартномалари орқали тармоқдаги кўп болали ва кам таъминланган оилалар вакиллариغا, уруш ва меҳнат фахрийларига иш берувчи томонидан моддий ёрдам кўрсатиб борилади.

62. Қўмита ва унинг тасарруфидаги ташкилотларда иш берувчилар асосий ишидан озод этилмаган ҳолда касаба уюшмаси қўмитаси раиси лавозимиغا, қўмита аъзолигига сайланган ходимларнинг юқори касаба уюшмаси органлари томонидан ташкил этилаётган ўқувлар, маданий-маърифий ва спорт йўналишидаги тадбирларда иштирок этишлари билан боғлиқ қисқа муддатли хизмат сафари (бориш, келиш, суткалик харажатлар, меҳмонхонада яшаш ва х.к.) харажатларини ходим ишлаб турган ташкилот ҳисобидан қоплаш мажбуриятини олади.

63. Қўмита тизимдага касаба уюшмаларига аъзо бўлмаган ташкилотларни аъзоликка жалб этишда Республика кенгашига қўмаклашади.

V. МЕҲНАТ ИНТИЗОМИ

64. Ходимлар меҳнат вазифаларини меҳнат шартномалари ва ички меҳнат тартиби қоидаларига риоя қилган ҳолда бажарадилар.

65. Барча меҳнат вазифаларини сидқидилдан бажарган, самарали натижаларга эришган ходимларни ташақкурнома, қимматбаҳо совғалар билан ва фахрий ёрлик билан тақдирлаш, Қўмита тизимида турли номинациялар бўйича унвонлар бериш, давлат ва тармоқ мукофотларига тавсия этиш орқали рағбатлантирилади.

66. Меҳнат интизомини бузганлик учун интизомий жазоларни қўллашга белгиланган муддатлар (Меҳнат кодексининг 182-моддаси) ўтиб кетгандан кейин йўл қўйилмайди.

67. Интизомий жазо қўлланилишидан аввал ходимдан ёзма равишда тушунтириш хати талаб қилиниши лозим.

68. Қўмита тизимида ишчи-ходимларга нисбатан меҳнат интизоми шартларининг қўлланишини Меҳнат кодексининг 174-184-моддалари ҳамда мазкур келишувга киритилган талабларга асосан амалга оширади.

69. Иш берувчи ходимлар орасида меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашга қаратилган тушунтириш ва ташкилий ишларни олиб бориш, жойларда низоларга олиб келувчи вазиятларнинг олдини олишга қаратилган чораларни кўриб боради.

VI. МЕҲНАТ НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШ

70. Тарафлар, ижтимоий шериклик тамойилларини тан олган ҳолда, тармоқ Келишувини бажарилишида юзага келган ҳар қандай низоларни олдини олиш чораларини кўришни ўз зиммасига оладилар.

71. Якка меҳнат низолари “Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши Раёсатининг 12.01.2015 йилдаги 20-66“с”-сонли ва Ўзбекистон Савдо-саноат палатасининг 15.01.2015 йилдаги 01-СП-сонли қўшма қарори билан тасдиқланган “Якка меҳнат низолари комиссиялари фаолиятини ташкил этиш юзасидан тавсиялар” асосида ишлаб чиқилган низом асосида кўриб чиқилади.

72. Жамоаларга доир меҳнат низолари ўзаро ишонч ва ҳурмат билан, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари асосида ҳал этилади.

73. Меҳнат қонунчилиги бузилишига йўл қўйган мансабдор шахслар томонидан мазкур қонун бузилиши бартараф этилмаган ҳолларда, суд органларига мурожаат қилишдан олдин, ходимлар меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалалари тарафларнинг ижтимоий шериклиги ва ўзаро мулоқоти асосида кўриб чиқирилиши ташкил этилади.

74. Иш берувчи тизимида меҳнатга оид қонун ҳужжатлари бузилишини олдини олиш бўйича тарафларнинг тизимли ҳамкорлиги йўлга қўйилади.

75. Якка меҳнат низолари комиссиялари ходимларнинг мурожаатларини кўриб чиқиб, улар юзасидан қонунларга мувофиқ тегишли жавоб берадилар.

VII. МЕҲНАТ МУҲОФАЗАСИ

76. «Иш берувчи» меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларга, меъерий ҳужжатларга ва техник стандартларга мувофиқ корхоналарда хавфсиз ва гигиена талабларига жавоб берадиган меҳнат шароитларини яратиб беради.

77. Ташкилотларнинг жамоа шартномаларида меҳнат муҳофазаси тадбирларига (ҳар йили) зарур маблағларни ажратилишини таъминлайди. Меҳнат муҳофазаси бўйича Битим тузилишини, Битимда кўзда тутилган тадбирларга керакли миқдорда маблағлар ажратилишини ҳамда уларнинг мақсадли сарфланишини таъминлайди.

78. Ташкилотлар ходимларининг сони эллик киши ва ундан ортиқ бўлган ҳар бир ташкилотда меҳнатни муҳофаза қилиш талабларига риоя этилишини таъминлаш, уларнинг бажарилиши устидан назоратни амалга ошириш мақсадида меҳнатни муҳофаза қилиш хизмати ташкил этилади ёки меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича тегишли тайёргарликка эга бўлган мутахассис лавозими жорий этилади. Элликта ва ундан ортиқ транспорт воситаси мавжуд бўлган ташкилотда йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати ҳам ташкил этилади ёки йўл ҳаракати хавфсизлиги бўйича мутахассис лавозими жорий этилади.

79. Ходимларининг сони эллик нафардан кам бўлган ташкилотда меҳнатни муҳофаза қилиш хизматини ташкил этиш ёки меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича мутахассис лавозимини жорий этиш тўғрисидаги қарор иш берувчи томонидан мазкур ташкилот фаолиятининг ўзига хос хусусияти ҳисобга олинган ҳолда қабул қилинади.

80. Меҳнатни муҳофаза қилиш масалалари бўйича техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатларни ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ишлаб чиқади.

81. Ташкилотлар раҳбарлари ва мутахассисларининг меҳнатни муҳофаза қилиш масалалари бўйича тайёрланиши, қайта тайёрланиши, малакаси оширилиши ва билимлари текширилишини ташкил этади.

82. Ташкилотларга барча янги ишга кираётган, шунингдек бошқа ишга ўтказилаётган ходимлар учун меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича йўл-йўриқлар бериши, ишларни бажаришнинг хавфсиз услублари ва усулларини ҳамда бахтсиз ҳодисалардан жабрланганларга ёрдам кўрсатишга ўқитишни ташкил этади.

83. Ташкилотларда ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисаларнинг ва ходимлар соғлиғига бошқача шикаст етказилишининг текширувдан ўтказилиши ҳамда ҳисобга олинишини ташкил этади ва таъминлайди.

84. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 15 сентябрдаги «Иш ўринларини меҳнат шароитлари ва асбоб-ускуналарнинг жароҳатлаш хавфлилиги юзасидан аттестациядан ўтказиш тартиби тўғрисида»ги 263-сонли қарори билан тасдиқланган Низомга мувофиқ аттестациядан ўтказишни таъминлайди.

85. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 214-моддаси ва Соғлиқни сақлаш вазирининг 2012 йил 10 июлдаги “Ходимларни тиббий кўриқдан ўтказиш тартиби тўғрисида”ги 200-сонли буйруғи билан тасдиқланган Низом талабларига риоя қилган ҳолда ходимларни дастлабки ва даврий тиббий кўриқдан ўтказиш, бунда ходим чикимдор эмаслиги ҳақида эслатиб ўтади.

86. Ходимларни ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалар ва касб касалликларидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 24 июндаги 177-сонли қарори билан тасдиқланган «Иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш қоидалари» талабларига мувофиқ ҳолда суғурта қилишни ташкил этади.

87. Касаба уюшма органлари барча босқичларда меҳнат муҳофазаси, шунингдек иш берувчилар томонидан бу борада ўз мажбуриятларини бажарилаётганлиги устидан назорат қилади.

88. Меҳнатни муҳофаза қилиш ҳолатини ўрганиш, иш берувчиларнинг жамоа шартномалари ва келишувларида назарда тутилган меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича мажбуриятлари бажарилишини назорат қилади.

89. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2005 йилдаги 11 февралдаги “Ходимларга уларнинг меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланиши, касб касалликларига чалиниши ёки саломатликнинг бошқа хил шикастланиши туфайли етказилган зарарни тўлаш

тўғрисида”ги 60-сонли қарори билан тасдиқланган қоидаларга мувофиқ меҳнатда жабрланган ва боқувчисини йўқотган оилаларга бир йўла ва ойма-ой тўланадиган нафақаларни ҳамда бошқа тўловларни тўланишини таъминлайди.

90. Касаба уюшмаси кўмиталарини ишлаб чиқариш объектларини ва ишлаб чиқариш воситаларини синаш ҳамда фойдаланишга қабул қилиш бўйича комиссиялар ишида мустақил эксперт сифатида иштирок этиш, тиббий-меҳнат эксперт комиссияси мажлисларида иштирок этишини таъминлайди.

91. Республика кенгаши билан “Меҳнатни муҳофаза қилиш, ишлаб чиқаришда жароҳатланиш ва касб касалликларини олдини олиш” бўйича қўшма чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ҳамда унинг бажарилишини таъминлайди.

92. Меҳнатни муҳофаза қилишга оид талабларга риоя этилиши устидан давлат назорати ва текширувини амалга оширувчи органларнинг кўрсатмаларини бажариши ҳамда касаба уюшмаларининг ва ходимлар бошқа вакиллик органларининг тақдимномаларини кўриб чиқади ва тегишли чораларни кўради.

93. Ташкилотларнинг тармоқ касаба уюшмаси Республика кенгаши томонидан Меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлиги бўйича жамоатчилик назоратини ташкил этиш юзасидан ўтказиладиган республика кўрик-танловида иштирок этишини таъминлайди.

94. Ўзбекистон Республикаси “Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги Қонуни 31-моддаси (янги таҳрири)га мувофиқ меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакил этилган шахсга ўз зиммасига юклатилган вазифаларни бажариши учун ҳар ҳафтада камида икки соат иш вақти ажратилади ва бу вақт учун иш жойи (лавозими) бўйича ўртача ойлик иш ҳақи сақлаб қолинади. Шунингдек, иш берувчи касаба уюшма кўмитаси билан келишган ҳолда меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакилларини рағбатлантиради.

95. Касаба уюшмалари ва ходимларнинг бошқа вакиллик органлари, шунингдек ходимларнинг ўзи меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакил этган шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

96. Тарафлар ходимлар меҳнатини муҳофаза қилиш бўйича Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида назарда тутилган кафолатларга риоя этиш ва имтиёзлар берилишини таъминлайди.

97. Ташкилотларнинг тармоқ касаба уюшмаси Республика кенгаши томонидан Меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлиги бўйича жамоат назоратини ташкил этиш ва унинг маблағларидан фойдаланиш энг яхши ташкил этиш юзасидан ўтказиладиган кўрик-танловида иштирок этишини таъминлайди.

98. Иш берувчи Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2008 йил 12 ноябрдаги 245-сонли Қарори билан тасдиқланган “Корхоналар ва ташкилотлар ва муассасаларда меҳнатни муҳофаза қилиш жамғармасини ташкил этиш ва унинг маблағларидан фойдаланиш тартиби тўғрисида Низом”га биноан Меҳнатни муҳофаза қилиш жамғармасини тузади ҳамда уни ходимларнинг меҳнат шарт-шароитларини яхшилаш ва муҳофаза қилишга йўналтирилган чора-тадбирларни молиялаштиришга сарфлайди.

VIII. ИЖТИМОЙ КАФОЛАТЛАР, ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ

99. Ишлаётган ходимлар ҳамда уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ҳимоя қилиш, хавфсиз ва қулай меҳнат шароитлари яратиб бериш мақсадида, Тарафлар ўз зиммаларига қуйидаги мажбуриятларни оладилар:

- ижтимоий йўналтирилган Давлат дастурларини амалга ошириш ишларида фаол иштирок этиш, кам таъминланган ва кўп болали оилаларни, ишлаётган оналарни ижтимоий муҳофаза қилиш ва қўллаб-қувватлашнинг қонун ҳужжатларида кўзда тутилган чораларини амалга оширилишини таъминлаб бориш;
- ёлғиз кексалар, пенсионерлар, ногиронлар, кам таъминланган ва кўп болали оилаларга моддий ёрдам кўрсатиш;
- кўп болали ва кам таъминланган оилалар вакилларига, уруш ва меҳнат фахрийларига моддий ёрдам кўрсатиб бориш.

100. Ҳар йили «Наврўз» ва «Мустақиллик» байрамлари арафасида мақсадли умумхалқ хайрия ҳашарларини ўтказилади.

101. Жамоа шартномалари ва келишувлари орқали кам таъминланган оилаларга, болали оилаларга, уруш ва меҳнат фахрийларига моддий ёрдам кўрсатиб борилади.

IX. АЁЛЛАР МЕҲНАТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ. АЁЛЛАР ВА ОИЛАВИЙ ВАЗИФАЛАРНИ БАЖАРИШ БИЛАН МАШҒУЛ ШАХСЛАРГА БЕРИЛАДИГАН ҚЎШИМЧА ИМТИЁЗЛАР ВА КАФОЛАТЛАР

Тарафлар аёллар ва ёшлар учун Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида назарда тутилган кафолатларга риоя этишни ва имтиёзлар беришни ўз зиммасига олган ҳолда қуйидагиларни зарур деб ҳисоблайдилар:

102. Халқаро Меҳнат Ташкилотининг қуйидаги Конвенцияларига оғишмай риоя этилишини таъминлаш:

“Зўраки ёки мажбурий меҳнат тўғрисида”ги 29-сонли Конвенция;

“Халқаро меҳнат ташкилотининг бирлашмалар эркинлиги ва касаба уюшмаларига бирлашиш ҳуқуқини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги 87-сонли Конвенция;

“Тенг аҳамиятли меҳнат учун эркаклар ва хотин-қизларга тенг ҳақ тўлаш тўғрисида”ги 100-сонли Конвенция;

“Оналикни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги 103-сонли Конвенция;

“Меҳнат ва иш турлари соҳасида камситишлар тўғрисида”ги 111-сонли Конвенция;

“Ишга қабул қилиш учун энг кичик ёш тўғрисида”ги 138-сонли Конвенция;

“Болалар меҳнатининг оғир шакллари тақиқлаш ва йўқ қилишга доир шошилинч чоралар тўғрисида”ги 182-сонли Конвенция.

103. Тарафлар Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексида кўзда тутилган қуйидаги кафолатларга риоя этилишини ҳамда имтиёзлар берилишини таъминлаш мажбуриятини ўз зиммаларига оладилар:

а) ҳомиладор аёллар учун (МК 78, 84, 143, 224, 228, 229, 231, 233, 237-моддалари);

б) икки ёшга тўлмаган боласи бор аёллар учун (МК 143, 227, 234, 236-моддалари);

в) уч ёшга тўлмаган боласи бор аёллар учун (МК 78, 84, 150, 224, 228, 2281, 234, 237-моддалари);

г) ўн икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ боласи ёки ўн олти ёшга тўлмаган ногирон боласи бор аёллар учун (МК 150, 232-моддалари);

д) ўн олти ёшга тўлмаган ногирон болани тарбиялаётган ота-онанинг бири (васий, ҳомий) учун (МК 230-модда);

е) ўн тўрт ёшга тўлмаган боласи ёки ўн олти ёшга тўлмаган ногирон боласи бор аёллари учун (МК 68, 144, 228, 229-моддалари);

ж) онасиз болаларни тарбиялаётган шахслар учун (МК 235, 238-моддалари).

104. Иш берувчининг мажбуриятлари:

- аёлларга малака ошириш ва қўшимча маълумот олиш ҳуқуқидан фойдаланиш учун имкониятлар яратиб бериш;

- тиббий хулосага мувофиқ ҳомиладор аёлларга енгилроқ ёки ноқулай ишлаб чиқариш омиллари таъсиридан ҳоли бўлган иш ўринлари ажратиш;

- ҳомиладор аёлларни тиббий кўрикдан ўтишлари учун, уларнинг ўртacha иш ҳақи сақланган ҳолда ишдан озод этиш, агар мазкур кўрикни ишдан ташқари вақтда ўтказиш имконияти бўлмаса.

105. Икки ёшгача фарзанди бўлган аёлларга, болани овқатлантириш учун ҳар уч соатда 30 дақиқадан танаффус берилади, икки нафардан кўп 2 ёшгача фарзанди бўлган аёлларга эса, ҳар уч соатда 1 соатдан танаффус белгиланади. Болани овқатлантириш учун берилadиган танаффуслар иш соатига қўшилиб, ўртacha иш ҳақи тўланади. Ходиманинг хоҳишига кўра, болани

овқатлантириш учун ажратилган танаффуслар вақти дам олиш ва овқатланиш учун белгиланган танаффусга қўшиб берилиши ёки умумлаштирилиб, иш кунининг бошига ёки охирига ўтиши мумкин (МК 236-модда).

106. Касаба уюшма қўмитаси аёллар меҳнат шароитларини яхшилашга қўмаклашишни ўз зиммасига олади, аёллар меҳнати ва соғлиги муҳофазаси бўйича қўмитанинг ижтимоий дастури бажарилишида Иш берувчига яқиндан ёрдам беради.

107. Жамоа шартномалари ва келишувларида аёллар ва ёшларга имтиёзлар бериш, улар учун маънавий ва моддий қўллаб-қувватлаш чораларини қўллаш масалаларини назарда тутиш, шу жумладан:

-ҳомиладорлик ва туғиш таътиллари кунини узайтириш;

- болали аёлларга моддий ёрдам кўрсатиш ва қисқартирилган иш вақтини ўрнатиш;

Х. ЁШЛАР УЧУН ҚЎШИМЧА ИМТИЁЗЛАР ВА КАФОЛАТЛАР

108. Тизимдаги муассасалар фаолиятида ёш мутахассислар иштироки самарасини янада ошириш ҳамда ёшларни ижтимоий ҳимоя масаласи ечимини топиш мақсадида тарафлар қуйидагиларга келишиб олдилар:

- Халқаро Меҳнат Ташкилотининг “Ишга қабул қилиш учун энг кичик ёш тўғрисида”ги 138-сонли ва “Болалар меҳнатининг оғир шакллари тақиқлаш ва йўқ қилишга доир шошилиш чоралар тўғрисида”ги 182-сонли Конвенцияларига биноан

ишга қабул қилиш учун энг кичик ёшга риоя этиш ҳамда болалар меҳнатининг огир шакллари тақиқлаш юзасидан аниқ мақсадга йўналтирилган иш олиб бориш;

- ёшлар билан ишлаш бўйича комплекс дастур ва уни амалга ошириш тадбирларини ишлаб чиқиш;

- ёш ходимлар, мутахассислар ва бошқалар ўртасида касб маҳорати бўйича танловлар ўтказиш;

- ёш оилалар аъзолари бўлган ходимларга ҳар тарафлама ёрдам кўрсатиш.

109. Тарафлар Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексида кўзда тутилган куйидаги кафолатларга риоя этилишини ҳамда имтиёзлар берилишини таъминлаш мажбуриятини ўз зиммаларига оладилар:

а) ўн саккиз ёшга тўлмаган ходимлар учун (МК 116, 135, 143, 144, 202, 203, 214, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246 – моддалари);

б) ишни таълим билан бирга қўшиб олиб бораётган ходимлар учун (МК 103, 143, 144, 249, 250, 254, 255, 256, 257-моддалари);

в) таълим муассасаларини битирган ходимлар учун (МК 68, 103-моддалар).

110. Иш берувчи мажбуриятлари:

- ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларга меҳнатни муҳофаза қилиш, иш вақти, таътиллار ва бошқа меҳнат шартлари соҳасида қўшимча имтиёзлар бериш;

- касб-ҳунар таълими муассасаларида ёш мутахассисларни тайёрлаш, уларни вазирлик тизимидаги муассасалар фаолиятига жалб этиш борасида аниқ мақсадга йўналтирилган иш олиб бориш.

111. Таълим муассасаларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиб, ўқув режасини бажараётган ходимларга Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексида белгиланган имтиёзларга қўшимча тарзда, ишни таълим билан қўшиб олиб бориш учун зарур бўлган кундалик иш вақтининг бошланиши ва тамом бўлиши ходимга мақбул вақти ўрнатилиши кафолатланади.

112. Ёшларни миллий истиқлол ғояси руҳида тарбиялаш, уларни турли ёт диний-экстремистик оқимлар таъсирига тушиб қолишларидан, зарарли одатларга берилиб кетишларидан муҳофаза қилиш мақсадида давлат ва ҳуқуқ-тартибот органлари, республикада фаолият кўрсатаётган жамоат ташкилотлари ҳамда жамғармалар билан ҳамкорликда ахлоқий-тарбиявий мавзуларда давра суҳбатлари, учрашувлар ташкил қилинади.

113. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 84-моддасига асосан ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларининг ҳамда олий ўқув юртларининг тегишли таълим муассасасини тамомлаган кундан эътиборан уч йил ичида биринчи бор ишга кираётган битирувчилари ишга қабул қилинганда дастлабки синов белгиланмаслигини таъминланади.

114. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 2471 - моддасига асосан «Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларининг, шунингдек давлат грантлари бўйича таълим олган олий ўқув юртларининг тегишли таълим муассасасини тамомлаган кундан эътиборан уч йил ичида биринчи бор ишга кирган битирувчилари билан меҳнат шартномаси у тузилган кундан эътиборан уч йиллик муддат ўтгунига қадар иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилинганда иш берувчи бу ҳақда маҳаллий меҳнат органини хабардор қилиши шарт»лиги инобатга олинади.

115. Узоқ муддат фойдаланиладиган товарлар харид қилиш, уй-жой қурилиши, шунингдек сафарбарлик чақирuvi захирасида хизмат ўташга ҳақ тўлаш учун ёш ходимларга фойсиз судалар берилишига иш берувчи кўмаклашади.

116. Ҳар бир меҳнат жамоасида “Устоз-шогирд” тизимини жорий этиб, бунда, таълим муассасаларини тамомлагандан кейин биринчи марта ишга қабул қилинган ходимларга бир йил давомида тажрибали ходимни устоз сифатида бириктириш ҳамда Устоз ходимларни рағбатлантириш миқдорини жамоа шартномаларида белгилашни таъминлайди.

Касаба уюшма кўмитаси мажбуриятлари:

а) ўқувчи ва талабаларнинг ишлаб чиқариш амалиётига раҳбарлик қилишга юқори малакали ишчилар, раҳбарлар, мутахассисларни жалб қилишга кўмаклашиш;

б) янги ишга қабул қилинган ёшларнинг иш жойларида кўнимлилигини таъминлаш бўйича иш олиб бориш.

в) касб-хунар таълими муассасаларининг битирувчиларига меҳнат муносабатлари соҳасида кўшимча имтиёзлар ўрнатиш учун иш берувчига таклифлар киритади.

XI. МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ, ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ, СОҒЛОМЛАШТИРИШ, СПОРТ ИШЛАРИ

117. Мазкур масалаларда тарафлар куйидагиларни ўз зиммаларига оладилар:

- тизимдаги ҳар бир ташкилотда маънавият ва маърифат хонасини ташкил этиш ва уни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев асарлари, мустақиллик йилларида чоп этилган замонавий адабиётлар ҳамда плакатлар, стендлар билан таъминлаш;

- Иш берувчининг тасарруфида бўлган кутубхоналарни ташкилот ҳисобидан янада ривожлантириш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, жорий ва капитал таъмирлаш ишларини ўтказиш, жиҳозларни янгилаб бориш;

- ходимларнинг маданий ҳордиқ чиқаришлари, жисмоний тарбия ва спорт билан шугулланишларига шароит яратиш;

- ходимлар ва уларнинг оила аъзолари ўртасида бадий ҳаваскорликни ривожлантириб боришни ҳар тарафлама қўллаб қувватлаш, уларнинг бўш вақтларини сермазмун ўтказишлари учун жойлардаги музейларга ҳамда тарихий ёдгорликларга бой бўлган республикамиз ва унинг худудларига саёҳатлар уюштириш;

-умумхалқ байрамларини нишонлаш кунларида турли мусобақалар, кўрик танловларини ташкил этиш;

- ходимлар, айниқса ёшларни маънавий-маърифий, ғоявий-мафкуравий дунёқарашини янада ошириш, сиёсий ва ҳуқуқий билимини ривожлантириш, интеллектуал салоҳиятини такомиллаштириш мақсадида, турли соҳа вакилларини жалб этган ҳолда давра суҳбатлари, маънавий-маърифий тадбирлар, “Маънавият соатлари”ни ўтказиб бориш;

- ходимлар ва уларнинг фарзандларини соғломлаштириш, дам олдириш билан боғлиқ тадбирларни касаба уюшма кўмитасининг тавсияси асосида ташкил этиш;

- жисмоний тарбия ва спорт билан шугулланиш учун моддий ва бошқа шароитлар яратиб бериш ҳамда меҳнат жамоасида ходимлар гимнастикасини жорий этиш;

-касаба уюшмаси фаолларини касаба уюшмаси фаолиятининг асосий йўналишлари бўйича ўқитиш.

Иш берувчи ходимлар ва уларнинг фарзандларини соғломлаштириш дам олдириш, маънавий-маърифий ва спорт тадбирларини амалга ошириш мақсадида маблағлар ажратади.

Республика кенгашининг «Энг намунали бошланғич ташкилот» республика кўрик танловида тизимдаги ташкилотлар иштироки таъминланади.

Кўмита ва унинг тасарруфидаги ташкилотларда иш берувчилар “Ишонч” ва “Ишонч-доверие” газеталарига обуна бўлишда касаба уюшмасига кўмаклашади.

118. Меҳнат таътили даврида ходимлар учун республикадаги санаторий ва дам олиш масканларида, ёзги таътил даврида ходимларнинг фарзандларини болалар дам олиш оромгоҳларида хўжалик ҳисобидан соғломлаштириш ва дам олдириш ишлари ташкил қилинади.

119. Ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш ҳамда дам олиши учун йўлланмалар Иш берувчи тизимидаги бошланғич касаба уюшма кўмиталари томонидан бериладиган буюртмалар асосида, улар томонидан тўланган ягона ижтимоий тўловлардан ва касаба уюшмасига аъзолик бадалларидан тушган маблағларнинг соғломлаштиришга ажратилган миқдорига мувофиқ равишда берилади. Тарафлар тизимда болалар соғломлаштириш оромгоҳлари мавжуд бўлса ёки янги ташкил этилса, уларни моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, мавсумга ўз вақтида тайёрлаш ва маблағ ажратилишини таъминлайди.

120. Тизимдаги ташкилотларнинг молиявий имкониятларидан келиб чиқиб, жамоа шартномаларига, соғломлаштириш учун иш берувчи томонидан ўтказилаётган маблағлар ҳисобидан кўп йиллар давомида тизимда фолият юритаётган ёлғиз қариялар, пенсионерлар ва ногиронларга бепул йўлланмалар ажратиш бўйича имтиёзлар киритилади.

ХИ. КЕЛИШУВНИНГ АМАЛ ҚИЛИШИ, УНИ АМАЛГА ОШИРИШ

МЕХАНИЗМИ ВА БАЖАРИЛИШИ УЧУН ТАРАФЛАРНИНГ ЖАВОБГАРЛИГИ

121. Келишув тарафлар имзолаган вақтдан бошлаб кучга киради ва уч йил давомида амал қилади. Шу вақт давомида унга қўшимча ва ўзгартиш киритишга тарафларнинг

келишуви асосида йўл қўйилади. Тарафлар мулкдори алмашганда, қайта ташкил этилганда, номи ўзгарганда Келишув ўз кучини сақлаб қолади.

122. Ушбу келишув Кўмита ва Республика кенгаши ўртасида имзоланганидан сўнг, Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлигига билдириш рўйхатидан ўтказиш учун 7 кунлик муддат ичида тақдим этилади.

123. Келишув Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлигидан билдириш рўйхатидан ўтказилганидан сўнг икки ҳафта ичида унинг нусхасини Кўмитанинг барча таркибий тузилмаларига жамоа шартномаларига мувофиқлаштириш мақсадида жўнатади.

124. Келишув талаблари бажарилмагани аниқланган тақдирда уни имзолаган шахсларга ёзма равишда маълумотлар тақдим этилади. Ёзма равишда киритилган маълумотлар комиссия томонидан 7 кун ичида муҳокама этилиб, сўнгга тегишли қарор қабул қилинади.

125. Келишувнинг бажарилишини яқунлари тўғрисидаги маълумотларни келишув комиссияси аъзолари тайёрлайдилар ва йил якуни бўйича бир марта Кўмита ҳамда Республика кенгашининг қўшма йиғилишида муҳокама қилинади.

126. Ушбу Келишув уч нусхада тузилган бўлиб, Кўмита, Республика кенгаши ҳамда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлигига бир нусхадан берилади ва унинг шартлари ўзаро ёзма розиликсиз ошкор қилинмаслиги лозим.

Ушбу Келишувдан фақат хизмат доирасида фойдаланилади.

2018 йил “19” сентябрь да Тошкент шаҳрида тузилган

Ушбу келишувни имзолувчилар:

Ўзбекистон Республикаси Ер
ресурслари, геодезия, картография ва
давлат кадастри давлат кўмитаси раиси

А.Абдуллаев

2018 йил

“19”

сентябрь

Ўзбекистон агросаноат мажмуи
ходимлари касаба уюшмаси
Республика кенгаши раиси в.в.б

Т.Бозоров

2018 йил

“22”

сентябрь